

Прот. С. Гаюк

КОРОТКИЙ
ПРАВОСЛАВНО - ХРИСТИЯНСЬКИЙ
КАТЕХИЗИС
(для школи і сім'ї)

Видання Свящ. Синоду Україн. Автокеф.
Правосл. Церкви на еміграції

Року Б. 1947

Штуттгарт - Цуффенгаузен.

**Herausgegeben mit Genehmigung der Publications Control Branch,
ICD, OMG 23. Württemberg - Baden vom Oktober 1947.
Gedruckt auf dem Papier der Stiftung des Oekumenischen Rates
der Kirchen in Genf (Schweiz)
Auflage 2000
Druck: Ukrainische Zeitung, Neu-Ulm, Ludwigstraße 10**

Прот. С. Гаюк

КОРОТКИЙ
ПРАВОСЛАВНО - ХРИСТИЯНСЬКИЙ
КАТЕХИЗИС
(ДЛЯ ШКОЛИ І СІМ'Ї)

Видання Свящ. Синоду Україн. Автокеф.
Правосл. Церкви на еміграції

Року Б. 1947

Штуттгарт - Цуффенгаузен.

„Друкується з благословення Свящ. Синоду Укр. Авт. Православної Церкви на еміграції для вжитку в початкових школах і нижчих класах гімназій“. (постан. 11. -у. 47 р.)

ВІД АВТОРА

Цей короткий Православно-Християнський Катехизис, уложений на підставі відомого Катехизиса М. Філарета і „Уроків Катехизису“ свящ. А Невського, є спробою подати у найстильовішій формі науку про головні істини Православної Віри.

Відсутність відповідної богословської літератури утруднювала цю працю.

Компонуючи цей Катехизис, автор мав скромну мету — подати нашій шкільній молоді і православним віруючим елементарні відомості з основ Православно-Християнського вчення.

Якщо ця скромна книжечка хоч-частково заповнить прогалину в нашій літературі того роду, то це буде великою втіхою і найкращою нагородою для автора.

ПОНЯТТЯ

ПРО ПРАВОСЛАВНО-ХРИСТИЯНСЬКИЙ КАТЕХИЗИС

Православно-Християнським Катехизисом, або Катехи-
зичним вченням Православно-Християнської Церкви, нази-
ваємо початкові відомості про головні істини православ-
ної віри.

Засвоєння цих істин навчить кожного християнина на-
лежно вірити, молитися й побожно жити, щоб спасті свою
душу й осягнути вічне життя. В перші віки християнства
таке вчення призначалося для тих людей, — чи то з іudeїв,
чи то з поган, що виявляли бажання стати християнами.

Це вчення викладали пастири Церкви, готуючи їх до та-
їнства Св. хрещення.

Звідси виникла назва »Катехизис«, тобто усне настав-
лення (від грецького слова »катихео« — усно наставляю,
оглашаю, повчаю у вірі).

В Катехизисі викладається те вчення, яке Бог відкрив
людям і яке міститься в Святому Письмі Старого й Нового
Заповітів та в Свящ. Переданні. *)

Пізніше Св. Отці семи Вселенських і дев'яти помісних
соборів належно вяснили його.

Православна Церква незмінно берегла, береже й на-
лежно, істинно та непогрішно вясняє це вчення.

*) Запам'ятаймо, що Божественне Об'явлення зберігається в істинній Цер-
кві через Св. Передання і Св. Письмо. Під Св. Переданням належить розу-
міти такий спосіб збереження і розповсюдження Богооткровенного вчення,
коли істинно віруючі і пануючі Бога словом і прикладом передають один —
одному, батьки своїм дітям з роду до роду, — науку віри, закон Божий,
таїнства і священні обряди Тому то Св. Ап. Павел і каже: „Огже, братя,
стійте й додержуйте передань, яких ви навчилися чи то словом, чи листом
нашим“. (2 Кол. 2, 15).

Свящ. Письмом називаються книги, написані по натхненню від Духа
Святого через освячених Богом людей — Пророків і Апостолів.

Всі ці книги наз. Біблією (це слово грецьке і означає — книги). Священні
книги, написані до Різдва Христового, наз. книгами Старого Заповіту —
цих книг двадцять дві каноничні і вісім неканоничних. Свящ. книг Нового
Заповіту, написаних після Р. Хр., — двадцять сім: 4 Євангелій — Матфія,
Марка, Луки, Іоана; Діяння Св. Апостолів, написані Св. Ап. Лукою; 7
Соборних послань — 1 Ап. Іакова, 2 Петра, 3 Ап. Іоана; 1 Іуди; 14 по-
слань Св. Ап. Павла і Апокаліпсіс або Об'явлення Св. Ап. Іоана Богослова.

За словами Св. Ап. Павла тільки Свята Церква є »Церква Бога живого, стовп і утвердження істини« (1 Тимоф. 3, 15).

Св. Іриней, Єпископ Ліонський, називає Церкву »дверима життя«.

(»Проти Єресей« — кн. 3, розд. 4).

А сам Господь наш Іисус Христос дав обітницю перебувати в Церкві до кінця світу та послав ій Св. Духа, що наставляє нас на всяку істину.

Питання: Яка наука найбільш потрібна для кожної людини?

Відповідь: Наука християнська.

П: Чому вона потрібна?

В: Тому, що веде до Бога, до вічного спасіння, або, інакше кажучи, до вічного блаженства.

П: Що потрібно людині для того, щоб догодити Богу і одержати вічне блаженство?

В: Кожній людині необхідно вірити в Бога, надіятися на Нього й любити Його та свого ближнього.

Отже щоб догодити Богу і спасти душу, потрібні, по-перше, пізнання істинного Бога і правдива віра в Нього, а подруге, життя по вірі і добре діла.

Звідси виникає, що віра — це одна з найважливіших передумов нашого спасіння: »Без віри ж не можна догодити Богові«, — каже Св. Ап. Павел. (Євр. 11, 6).

Однак однієї віри мало для спасіння душі. І її повинні супроводити добре діла. Ап. Іаков каже: »Віра без діл мертвва«. (Іак. 2, 20.)

П: Що таке віра?

В: »Віра, — каже Ап. Павел, — це основа того, на що надіємось, певність того, чого не бачимо« (Євр. 11, 1), тобто віра є впевненість у невидимому так, як у видимому, в бажаному й очікуваному, як у нинішньому.

Віру в Бога християнин мусить зміцнювати надією на Нього, як на Премилосердного свого Отця. Християнська надія — це заспокоєння серця нашого в Бозі, з певністю, що він безнастанно піклується за нас і дасть обіцянє спасіння. Основою нашої надії є Сам Госп. Наш Іисус Христос. Ап. Павел каже: »Спаситель наш й Господь Іисус Христос — надія наша«. (1 Тим. 1, 1), а Ап. Петро каже: »Майте вповні надію на благодать, що подається нам в об'явленні Ісуса Христа«. (1 Петр. 1, 13.)

Плодом істинної християнської віри є любов і зв'язані з нею добрих діл. Любов без добрих діл, лише на словах

— неправдива, пуста. »Бо це єсть любов Божа, щоб ми додержували заповідей Його, а заповіді Його не тяжкі«. (1 Ін. 5, 3.)

А про неправдиву любов той же Апостол каже: »Не любім словом, ані язиком, але ділом і правдою«. (1 Ін. 3, 18.)

П: Чому ми називаємося християнами?

В: Тому, що віруємо в Господа Ісуса Христа, Сина Божого, і приймаємо Святий Закон Його.

П: Чому ми називаємося не просто християнами, а християнами православними?

В: Тому, що ми вірюємо правдиво, істинно; правдиво прославляємо Бога так, як навчив вірити в Бога і славити Його Сам Єдинородний Син Божий, Господь наш Ісус Христос, своїх святих Апостолів, нічого не відкидаючи й не заперечуючи в науці Христовій і нічого не добавляючи до неї.

П: Що таке Церква Христова?

В: Церква Христова — це є зібрання людей, істинно і правдиво віруючих в Ісуса Христа.

П: Чи належимо ми, православні християни, до Церкви Христової?

В: Належимо, як її члени.

П: Хто голова Церкви Христової?

В: Єдиним головою Церкви Христової є Сам Господь наш Ісус Христос.

»Христос — голова Церкви і Він Спаситель тіла«. (Сфес. 5, 23.)

П: Як вчить Православна Христова Церква про Бога?

В: Згідно з вченням Христовим, Православна Христова Церква вчить, що Бог є Дух, вічний, всемогутній, всезнаючий, всюди перебуваючий, всеправедний, всеблажений, незмінний, Творець неба і землі, ангелів і людей. (1 Тимоф. 6, 16.) (Ін. 4, 24, Псал. 89, 3.)

П: Чи Бог один?

В: Бог є єдиний по своїй природі (єству), але троїчний в особах: перша особа — є Бог Отець, друга — Бог Син, третя — Бог Дух Святий, але не три Боги, а Єдиний істинний Бог в Святій Тройці. »Словом Господнім небеса утвердилися, і духом уст Його вся сила їх«. (Пс. 32, 6.) Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, вся земля повна слави Його. (Ісаї 6, 3.)

Сам Ісус Христос, посилаючи учнів на проповідь, скаже:

- закою; »Ідіть же, навчайте всі народи, хрестячи їх во ім'я Отця і Сина і Святого Духа. (Мф. 28, 19.)
- П: Як можна назвати ці три особи разом?
- В: Триєдиним Богом, Пресвятою Тройцею, одноістотною і неподільною. »Бо есть три, що свідчать на небі: Отець, Слово і Святий Дух; і ці три — одне». (1 Іоан. 5, 8.)
- П: Чи три особи Божества є рівні?
- В: Цілком рівні, ніхто з них не більший, ніхто не менший. Всі вони мають одні і ті ж божеські досконалості, однакову силу, волю, честь і владу, і, як Бог Отец є Істинний Бог, так рівно і Бог Син є Істинний Бог і Бог Дух Святий є Істинний Бог, але не три істинних Боги, а єдиний Істинний Триіпостасний Бог. Відаючи молитовний поклін Отцю і Сину і Святому Духові, ми кланяємося не трьом окремим Богам, а єдиному Богу, в Тройці славимому.
- П: Чим розрізняються три особи Божества?
- В: Бог Отець не народжується і не походить від другої особи; Син Божий передвічно народжується від Бога Отця; Дух Святий передвічно походить від Бога Отця.
- П: Чи не можна б було яким небудь прикладом пояснити єдність і троїність осіб Божества?
- В: Можна. Від сонця, напр., народжується світло і виходить тепло і відділити їх не можна. Так і від Бога Отця не можна відділити Бога Сина і Бога Духа Святого.
- П: Як зображають Св. Тройцю на св. образах?
- В: Бога Отця — у вигляді »ветхого деньми« старця, бо в такому вигляді бачили Його святі люди; Сина Божого — у вигляді людини середніх літ, тому що Син Божий, Іисус Христос, жив на землі 33 роки, або у вигляді дитятка, якого держить на руках Божа Мати; а Духа Святого — у вигляді голуба, тому що так з'явився Він на річці Йордані під час хрещення Іисуса Христа св. Іоаном Предтечею.

ПРО МОЛИТВУ

- П: Що таке молитва?
- В: Молитва — це звернення наше до Бога: з проханням, коли ми просимо у Бога того, в чому відчуваємо потребу, з подякою, коли дякуємо за Його милості для нас, із хвалою, коли ми восхваляємо і прославляємо Його велич.
- Про важливість молитви Іисус Христос в прощальній бесіді сказав учням; »І чого б ви не попросили у Отця

в ім'я Моє, те соторю, щоб Отець прославився в Сині!». Іоан. 14, 13.)

А ще раніше Господь також сказав їм: »Просіть, і дастесь вам«. (Мф. 7, 7.)

ПРО МОЛИТВУ ГОСПОДНЮ

П: Яка молитва є загально - християнською молитвою і взірцем для всіх молитов?

В: Молитва Господня »Отче наш!«.

П: Чому ми називаємо цю молитву молитвою Господнею?

В: Тому, що цієї молитви навчив Господь св. Апостолів, які передали її усім віруючим християнам.

П: Як читається молитва Господня?

В: Отче наш, що єси на небесах!

1. Нехай святиться ім'я Твоє;

2. Нехай прийде Царство Твоє;

3. Нехай буде воля Твоя як на небі, так і на землі;

4. Хліба нашого щоденного дай нам сьогодні;

5. І прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим;

6. І не введи нас у спокусу,

7. Але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє єсть царство і сила і слава, на віки — Амінь.
(Мф. 6, 9–13.)

П: Як поділяється молитва Господня?

В: Молитва Господня поділяється на звернення, сім прохань і славословлення.

П: Як читається звернення?

В: Отче наш, що єси на небесах!

П: Що це значить?

В: Шо Бог є не тільки Господом, але й Отцем нашим. Він створив нас, любить нас, безнастінно піклується за нас, як Батько за своїми дітьми. І ми повинні безмежно любити Його, свого Отця. Всі люди, як діти одногоди Отця, є братами, а тому повинні молитися не тільки за себе, але й за всіх людей.

Вимовляючи на початку молитви слова: »Що єси на небесах«, ми забуваємо про все земне й думками переносимося на небо.

П: Як читається перше прохання Молитви Господньої і про що ми благаємо в ньому?

В: »Нехай святиться ім'я Твоє!«.

В цьому проханні ми благаємо Отця Небесного про те, щоб Він допоміг нам зберегти святым ім'я Боже в розумі і серці своїм та щоб ми своїм побожним життям

прославляли святе ім'я Боже між усіма людьми. Ім'я Боже належить вимовляти з особливою побожністю й пошаною.

П: Як читається друге прохання і про що ми просимо тут Бога?

В: »Нехай прийде Царство Твоє.«

Цим ми просимо Бога, щоб замість гріха, у нас панував би Дух Святий і скерував би нас на все добре; щоб благодатне Царство Христове поширилося на весь світ і щоб світло віри Христової осяло всіх тих, хто не вірить і заблукався.

П: Як читається третє прохання і про що ми просимо в ньому?

В: »Нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі.«

Третім проханням молитви Господньої ми просимо Отця Небесного, щоб Він допоміг нам виконати Його святу волю тут, на землі, так само, як виконують її святі ангели і угодники Божі на небі, і щоб завжди з нами була воля Божка, бо Бог краще за нас знає, що для нас потрібне, а що непотрібне, що шкідливе, а що корисне.

П: Як читається четверте прохання і чого ми просимо в ньому?

В: »Хліба нашого щоденого дай нам сьогодні.«

Ми просимо Господа Бога, щоб Він дав нам хліба нашого щоденого, без якого не можна жити, а також все те, що потрібне для нашого існування — пожива, одяг, житло. Всього цього ми просимо лише на сьогоднішній день, щоб занадто не турбуватися на майбутнє, а більше надіятися на Бога (Мф. 6, 34, 32);

Тут треба мати на увазі і хліб для нашої душі, яким є Слово Боже. (Мф. 4, 4.)

П: Як читається п'яте прохання і що значать ці слова?

В: »І прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим.«

Цими словами ми благаємо Отця Небесного, щоб Він простив нам провини наші, тобто всі гріхи наші, і зі своєї сторони свідчимо, що і ми самі прощаємо усім тим, хто тільки чим небудь згрішив проти нас. Якщож ми просимо у Бога прощення провин наших, а самі іншим людям не прощаємо, то і Бог не простить нам провин наших. (Мф. 6, 14—15.)

Християнин не повинен мати ніякої ворожнечі, гніву і злоби, а зо всіма жити в мирі і любові.

П: Як читається шосте прохання і що воно значить?

В: »І не введи нас у спокусу.«

Ми просимо Бога, щоб не допустив нас до спокуси, тобто до такого стану, коли нам може загрожувати небезпека втратити віру, відпасти від Бога або вчинити тяжкий гріх.

Спокуса приходить від нас самих, від злих людей, а найбільше від диявола.

І тому ми просимо Бога, щоб Він, коли ми підпадемо спокусі, не віддав би нас у владу її, а дарував би нам сили спокусу перемогти і встояти при добрі.

П: Як читається сьоме прохання та яке його значіння?

В: »Але визволи нас від лукавого«.

Це прохання тісно пов'язане з попереднім проханням і ніби доповнює його. Ми просимо Бога, щоб Він захистив нас від усякого зла, лиха, а особливо від злого духа — диявола, що, за словами Апостола: »як лев ридаючий, ходить, шукаючи кого пожерти«. (І Петр. 5, 8), тобто навіки згубити.

П: Як читається славословлення і що ми визнаємо цими словами?

В: »Бо Твое єсть Царство і сила і слава на віки. Амінь». В Славословленні Молитви Господньої ми визнаємо перед Отцем нашим небесним, що Йому належить і Царство, і сила, і слава на віки вічні, і все, що Він дає нам, це виключно в Його владі і належить тільки до Його слави.

Молитва Господня закінчується словом — »амінь«, що значить — істино. Це слово додається до славословлення щоб підкреслити віру, з якою виголошується молитва.

П: Чи до одного тільки Господа Бога звертаємося ми зі своїми молитвами?

В: Ні. Крім Бога, з молитвами ми звертаємося також до Божої Матері, Анголів та святих і просимо їх, щоб вони заступалися за нас перед Богом і допомагали б нашим недостойним молитвам дійти до Бога.

П: Чи молитви наші завжди приємні Господу?

В: Ні, не завжди.

Щоб Господь Бог почув наші молитви, треба благати Господа тільки про те, що справді корисне для нашого спасіння. Господь Бог не вислухає наших молитов, якщо ми молимося без належної покори, без віри й уваги, словом, не від щирого серця.

Приступаючи до молитви, треба дарувати всім свої особисті кривди, бо, якщо ми не простимо близкім, то Отець Небесний не простить і нам гріхів наших.

»Коли ви прощатимете людям провини їх, то простить

і вам Отець ваш Небесний. А коли не прощатимете людям провин їх, то й Отець ваш Небесний не одпустить вам провин ваших». (Мф. 6, 14—15.)

Господь Бог наказує і жертву приносити тільки після примирення з братом. ...»Піди, помирись перше з братом своїм — і тоді прийди і приноси дар свій.« (Мф. 5, 24.)

Св. Апостол Павел закликає бути в мирі зо всіма людьми: »Коли можна, якщо це від вас, залежить, з усіма людьми мир майте». (Рим. 12, 18.)

П: Де належить молитися?

В: Молитися звичайно можна на кожному місці, тому що Господь Бог скрізь і всюди бачить і чує нас. Чим частіше молитва відбувається, тим вона більше спасенна для нас, але з огляду на життєві обставини і неміцькому людську, Св. Церква навчає нас молитися перед образами вдома і в церкві.

П: Коли належить молитися вдома?

В: Рано, коли пробудимся від сну, вдень, коли починаємо або кінчаемо яке небудь діло, перед їжею, і по їжі, а також увечері перед сном.

П: Коли належить молитися в церкві?

В: В кожний недільний і святковий день.

П: За кого належить молитися?

В: За себе, за своїх батьків, за своїх близьких, за народ, за духовного свого пастиря, за владу, вчителів, добродійів, ворогів, за всіх християн, живих і мертвих.

П: Як належить хреститися?

В: Щоб покласти на собі знак св. хреста, треба з'єднати кінці трьох перших пальців (великий, вказівний і середній), а два інші пальці (безіменний і мізинець) пригнути до долоні.

Руку зі зложеними так пальцями повільно та з побажністю покласти на чоло, кажучи: »Во ім'я Отця«, на груди — »і Сина«, а врешті — на — праве й ліве рамена — і Святого Духа«; потім, опустивши руку, сказати »Амінь«.

П: Для чого ми робимо на собі хрест?

В: Для того, щоб виявити, ісповідати свою віру в Господа Христа, що для нашого відкуплення і спасіння був розп'ятий на хресті.

»І Він єсть примирення за гріхи наші і не тільки за наші, але й цілого світу«. (1 Ін. 2, 2.)

П: Шо ми виявляємо складанням пальців?

В: Складанням трьох пальців разом ми виявляємо свою віру в Пресвяту Тройцю, Одноістотну і Неподільну:

Отця і Сина і Святого Духа. Два пальці пригнуті до долоні в знак того, що І. Хр. був одночасно і Богом і людиною, тобто мав два Єсства — Божеське і людське.

П: Для чого ми хресне знам'я кладемо на чоло, груди і рамена?

В: Для того, щоб Господь просвітив і освятив наш розум, очистив наше серце і укріпив наші сили тілесні.

Вживання хресного знамені має свій початок від самих часів Апостольських і в житті кожного хр-на має особливе значення. Так, Св. Кирило Єрусалимський каже: »Не будемо соромитись ісповідувати Розп'ятого, але сміливо будемо творити рукою знам'я хреста на чолі і на всьому: на хлібі, який їмо, на чаших, з яких п'ємо; творімо при входах, виходах, коли лягаємо спати і встаємо, коли перебуваємо в дорозі і відпочиваємо. Це бо благодать Божа, знам'я для вірних і страх для злих духів. (Оглас. поуч. 13, 36.)

ПРО СИМВОЛ ВІРИ

»Вірую в Єдиного Бога Отця, Вседержителя, Творця неба і землі, всього видимого і невидимого. І в Єдиного Господа Іисуса Христа, Сина Божого, Єдинородного, від Отця рожденого перше всіх віків, світло від світла, Бога Істинного від Бога Істинного, рожденого, несотореного, одноістотного з Отцем через Якого все сталося. Він для нас людей і для нашого спасіння зійшов з небес і тіло прийняв від Духа Святого і Марії Діви і стався людиною. І розп'ятий був за нас при Понтійському Пилаті, і страждав, і був похований. І воскрес на третій день, як було написано. І вознісся на небо, і сидить праворуч Отця. І знову прийде у славі судити живих і мертвих, і Царству Його не буде кінця. І в Духа Святого, Господа животворчого, що від Отця ісходить, що йому належить рівне з Отцем і Сином поклоніння і славлення, що говорив через пророків. В Єдину, Святу, Соборну й Апостольську Церкву. Визнаю одно хрещення на відпущення гріхів. Сподіваюсь воскресіння мертвих і життя майбутнього віку. Амінь.

П: Що таке Символ віри?

В: Символ віри є коротке, але докладне й ясне виложення зasad православної християнської віри.

П: Хто уклав Символ віри?

- В: Святі Отці першого і другого Вселенських Соборів.
- П: Що таке Вселенський Собор?
- В: Вселенський Собор — це зібрання вищих пасторів і учителів Христової Церкви, як представників Помісних Церков цілого світу, для ствердження і вияснення під діяннім Св. Духа, правдивої науки Християнської Церкви. *)
- П: На скільки частин, або членів, поділяється Символ віри?
- В: На дванадцять.

ПЕРШИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ

- П: Як читається перший член Символа віри?
- В: Вірую в Єдиного Бога Отця, Вседержителя, Творця неба й землі, всього видимого і невидимого.
- П: Про що тут говориться?
- В: Тут говориться про те, що ми віруємо в одного Бога. Який є єдиним по єстеству, але троїчний в особах, що перша особа Св. Тройці — це Бог Отець, Вседержитель, Творець неба і землі, всього видимого і невидимого. «Я є Господь твій, нехай не буде тобі інших Богів, крім Мене». (Ісход 20, 2–3.)
- П: Як відбулося створення світу видимого?
- В: Про створення світу видимого Св. Письмо говорить: «У початку створив Бог небо та землю». (Буття 1, 1.) Земля була невпорядкована, порожня і оповита темрявою; потім Бог поступово створив; в перший день світло; — на другий день твердь, або видиме небо; на третій — відділив воду від землі, створив рослини; на четвертий — небесні світила — сонце, місяць, зорі; на п'ятий — риб і птахів; на шостий — усі інші тварини, і врешті, як вінець усього, створив Бог людину. Перед створенням людини Бог у Святій Твойці промовив: «Створимо чоловіка в Наш образ і в подобу». (Бут. 1, 26.) І створив Бог людину з землі і вдунув у лиці її дихання життя, і стала людина душою живою.
- П: Що належить розуміти під словом »невидимого«?
- В: Світ духовий — Ангелів.
- П: Що таке Ангели?
- В: Ангели — це духи безтілесні, обдаровані розумом, во-лею і могутністю. Вони не мають тіла і тому невидимі. Слово »Ангел« значить вісник. Бог посилає їх сповіщати людям Свою волю, наприклад, в Старому Заповіті — Аврааму, Іакову, Іусусу Навину, Гедеону, в Новому — священику Захарії, Пресвятій Діві Марії, Вифлеємським

*) Всіх Вселенських Соборів було сім.

пастихам, жонам — мироносицям і іншим, при тому Анголи приймають видимі і зрозумілі для людей образи. Кирила, з якими зображуються Анголи на образах, означають швидкість і легкість, з якою вони переносяться з одного місця на друге, виконуючи волю Божу.

П; Хто такий Ангел — Охоронитель?

В; Із Св. Письма відомо, що кожній людині при її хрещенні Бог дає Ангела - Охоронителя. З тієї хвилини Ангел - Охоронитель невидимо перебуває при людині, охороняє її на всіх життєвих шляхах аж до самої смерти, допомагає їй в добрих ділах і оберігає від зла.

»Він Ангелам своїм звелить про тебе, зберегти тебе на всіх путях твоїх.« (Пс. 90, 11), — каже Св. Псаломспівець Цар Давид, а Господь наш І. Христос ствердив цю істину, коли говорив про дітей: »Стережіться зневажити одного з цих малих: бо кажу вам, що Ангели їх на небесах повсякчас бачать лице Отця Мого Небесного.« (Мф. 18, 10.)

П; Хто такий диявол?

В; Диявол — це один із злих Ангелів, які, впавши в самолюбство, гордість і злобу, згрішили перед Богом і відпали від Нього. Диявол завжди заздрить людині й намагається спокусити її до гріха. Із Свящ. Історії відомо, що він спокусив наших праотців у раю, мучив Царя Саула та інш.

П; Як зберегти себе від спокус дівола?

В; Іменем Христовим, постом, молитвою й хресним знаменем.

»А цей рід вигониться тільки молитвою і постом.« (Мф. 17, 21.)

ДРУГИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ

П; Як читається другий член Символа віри?

В; І в Єдиного Господа Іисуса Христа, Сина Божого, Єдинородного, від Отця рожденого перше всіх віків, світло від світла, Бога істинного від Бога істинного, рожденого, несотвореного, одноістотного з Отцем, через Якого все сталося.

П; Про що говориться в цьому члені?

В; Тут говориться, що друга особа Св. Тройці, Іисус Христос, Син Божий, — є Єдинородний Син Бога Отця, від Котрого народився перше всіх віків. Він є світло

і родився також від світла; Він народжений Богом Отцем, а не соторений; має одну і ту ж істоту з Богом Отцем, нин все готовлене.

»Я і Отець — одні«. (Ін. 10, 30.)

»Отець Мій і досі робить, і Я роблю«. (Ін. 5, 17.)

»Що Він робить, те також і Син робить«. (Ін. 5, 19.)

ТРЕТИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ

П; Як читається третій член Символа віри?

В: Він для нас людей і для нашого спасіння зійшов з небес і тіло прийняв від Духа Святого і Марії Діви і стався людиною.

П; Про що тут говориться?

В: Про те, що Син Божий для нас і для нашого спасіння зійшов з небес, собто прийняв на себе тіло і душу людини (звичайно, окрім гріха), народився на землі від Діви Марії і від Святого Духа, жив на землі, як людина, не перестаючи в той же час бути Богом.

П: Від чого власне прийшов на землю спсти людей Син Божий?

В; Від, гріха, прокляття і вічної смерті.

П: Що таке гріх?

В: Гріх є переступство Закона Божого. Гріх є беззаконня. (1 Іоан. III, 4.)

П: Звідки постав гріх в людях?

В: Гріх в людях постав від диявола, що позаздрив блаженству перших людей у раю і намовив їх порушити заповідь Божу, тобто, не послухати Бога, як і сам диявол став батьком гріха через непослух Богові. ((1 Іоан. 3, 8.)

П; Які наслідки первородного гріха були для людей?

В: Вічна смерть тіла і душі; »Через одного чоловіка гріх увійшов у мир і з гріхом смерть, так смерть увійшла у всіх людей, бо в ньому (першому чоловікові) всі згрішили«. (Рим. 5, 12.)

П: Як вчить Православна Ц. про дівство Пр. Діви Марії?

В: Церква вчить, що Діва Марія перебувала їй перебуває Дівою до народження, під час народження їй після народження Ісуса Христа. Тому Пречиста Діва Марія є — Вседіва, Вічнодіва.

П; Як називається ще Діва Марія?

В; Вона називається Богородицею.

»Ось Діва прийме в утробі їй породить Сина, і дадуть Йому ім'я Еммануїл, що значить з нами Бог«. (Іс. 7, 14. Мф. 1, 23.) Св. Праведна Єлісавета, Мати Іоанна Предтечі, по натхненню Духа Св., називає Пресвяту

Діву Марію Матірю Господа: »І відкіля мені це, що Мати Господа мого прийшла до мене». (Лк. 1, 43.)

ЧЕТВЕРТИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ.

П: Як читається четвертий член Символа віри?

В: І розп'ятий був за нас при Понтійському Пилаті, і страждав, і був похований.

П: Про що тут говориться?

В: Тут говориться, що Господь наш Іисус Христос під час управління в Іудеї римського правителя Понтія Пилата був розп'ятий на хресті за наші гріхи і ради нашого спасіння; що Він добровільно потерпів за нас і що по смерті Своїй Він був похований. »У Ньому ми маємо відкуплення кров'ю Його, відпущення гріхів через багство Його благодаті!«. (Єфес. 1, 7.)

П: Як Іисус Христос міг постраждати і вмерти, коли він Бог?

В: Він страждав і вмер як чоловік, а не як Бог.

Божество ніколи не може ані страждати, ані вмерти. До того ж Іисус Христос страждав не тому, що не міг уникнути страждань, а тому, що Сам хотів постраждати: »Я душу Мою покладаю, щоб знов узяти її. Ніхто не бере її від Мене, але Я сам од Себе покладаю її: владу маю положити її і владу маю знов взяти її. (Іон. 10, 17–18). В книгах Старого Заповіту, написаних за кількасот літ до народження Христа Спасителя, пророк Ісаїя так говорить про Його страждання і смерть: »Він же поранений був за гріхи наші й мучений за беззаконня наші; це кара за ввесь мир наш упала на Нього і ми Його ранами оздоровлені!. (Іс. 53, 5.)

П'ЯТИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ.

П: Як читається п'ятий член Символа віри?

В: І воскрес на третій день, як було написано.

П: Про що тут говориться?

В: Про воскресіння Іисуса Христа з мертвих у третій день після Його смерти, як про це було раніше написано в Священих Книгах. Слова »воскрес на третій день, як було написано« — Св. Отці взяли із Св. Письма, а власне з послання до Коринфян:

»Бо я спочатку передав вам, що й прийняв, що Христос умер за наші гріхи згідно з Писанням, і що Він був похований і воскрес третього дня згідно з Писанням!. (1 Кор. 15, 3–4.)

ШОСТИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ.

П: Як читається шостий член Символа віри?

В: I вознісся на небо, і сидить праворуч Отця.

П: Яке вчення про Ісуса Христа міститься в цьому члені?

В: В цьому члені міститься вчення про те, що в сороковий день після свого воскресення із мертвих Ісус Христос вознісся від землі на небо в людському тілі і сів по правиці Бога Отця, що означає рівну силу і рівну честь Його з Богом Отцем.

»Господь... вознісся на небо і сів праворуч Бога. (Мрк. 16, 19.)

Ісус Христос вознісся на небо не Божеством своїм, бо, як Бог, Він завжди перебував і перебуває на небі, а як людина — зі Своїм Пречистим Тілом і душою людською.

СЬОМИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ.

П: Як читається сьомий член Символа віри?

В: I знову прийде у славі судити живих і мертвих, і Царству Його не буде кінця.

П: Про що тут говориться?

В: Про те, що Ісус Христос вдруге прийде на землю. В перший раз Він приходив на землю в бідності, в повному приниженні, щоб спасті людей від гріха, прокляття і смерті; у другий раз прийде зі славою, в супроводі Ангелів Своїх, щоб судити всіх людей, і живих, і померлих, що тоді воскреснуть; всім, по ділах їх, буде винесений остаточний присуд. Після цього настане Царство Його, якому вже не буде кінця.

Про Страшний суд Господа над людьми докладно оповідається в св. Євангелії від Мф. 25, 31—46.

А в Св. Євангелії від Луки читаємо:

»Він величний буде і Сином Вишинього назоветься і дашть Йому Господь Бог престол Давида, Отця Його, і царюватиме над домом Іакова во віки, і Царству Його не буде кінця. (Лк. 1, 32—33.)

П: Коли ж саме і як скоро Ісус Христос прийде судити людей?

В: Це невідомо ані людям, ані Ангелам; про це знає тільки один Бог, і тому нам належить жити так, щоб бути завжди готовими дати відповідь на страшному суді Христовому. Сам Господь говорить: »Будьте на сторожі, бо не знаєте ні дня, ні години, коли Син Чоловічеський

прийде». (Мф. 25, 13.)

Про те, що другий прихід Господа буде несподіваний, дає нам зrozуміти евангельська притча про десять дів, що очікували жениха. З них було п'ять мудрих і п'ять нерозумних. (Мф. 25, 1–13.) Під мудрими дівами треба розуміти тих християн, що готові завжди зустріти прихід Христа, бо, окрім своєї чистої щирої віри, мають і добре діла; під нерозумними дівами слід розуміти християн більше по імені, ніж по душі, — беспечних, далеких від справжніх християнських чеснот.

П: Які ознаки другого приходу Спасителя?

В: В Св. Письмі не вказано часу другого приходу Христового, однак подано деякі ознаки Його наближення; перед цим часом Євангеліє буде проповідано всім народам, і найзапекліші вороги Християнства, юдеї, у великій кількості навернуться до Христа. (Мф. 24, 14; Рим. 11, 25–26.) Однак одночасно з тим в моральному стані людства наступить найбільший занепад і найбільша розпуста: ослабне віра і любов до близького, збільшаться пороки й біди. (Лк. 18, 8; Мф. 24, 10; 2 Тим. 3, 1–5.) Окрім того, появляться лжепророки і лжехристи, між народами посилюється нелад, сварки й війни, а в самій природі настануть надзвичайні й страшні зміни. (Мф. 24, 5–7, 11; Лк. 21, 8–11.)

Врешті, коли зло досягне найвищого ступеня, появиться Антихрист.

П: Хто такий Антихрист?

В: Антихрист — це противник Христа, який з'явиться перед кінцем світа й буде намагатися знищити Християнство. Влада Антихриста скінчиться жахливою загибеллю його самого та всіх його послідовників (2 Сол. 2, 8; Апок. 19, 19–21; 20, 9–10), після чого наступить Суд і вічне царство Христове.

ВОСЬМИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ.

П: Як читається восьмий член Символа віри?

В: І в Духа Святого, Господа Животворчого, що від Отця ісходить, що Йому належить рівне з Отцем і Сином поклоніння і славлення, що говорив через пророків.

П: Про що говориться в цьому члені?

В: Про третє лицо Св. Троїці — Духа Святого, а саме; що Він єсть Господь, який з Отцем і Сином дає всьому життя, що Св. Дух від Отця походить, що Йому належить однакове з Отцем і Сином поклонін-

ня і що Він говорив через пророків, тобто пророки проприкали не самі від себе, а по натхненню Духа Святого; »Бо ніколи не вийшло пророцтво з волі людини, а Духом Святым движимі промовляли святі люди Божі«. (2 Петр. 1, 21.)

ДЕВ'ЯТИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ.

П: Як читається дев'ятий член Символа віри?

В: В Єдину, Святу, Соборну й Апостольську Церкву.

П: Про що говориться в цьому члені?

В: Про те, що ми віруємо в одну Святу, Соборну й Апостольську Церкву, тобто побожно шануємо істину Церкви Христову; підкоряємося її вченню і заповідям, будучи упевненими, що в ній передуває, спасительно діє і керує благодать Божа.

П: Що називається Церквою?

В: Церквою називається установлена від Бога громада людей, з'єднаних між собою Православною Вірою, Законом Божим, священноначалієм і Таїнствами. В цій громаді віруючі духовно розвиваються, зростають, удосконалюються і, таким чином, досягають живого поєднання з Богом, і свого спасіння.

П: Чому Церква називається єдиною?

В: Тому, що вона становить єдине духовне тіло, має одну Главу-Христа, і наставляється на все добре (одушевляється) одним Духом Божим; вона має і одну мету — освячувати людей, має одне і те ж Божественне вчення, одні і ті ж Таїнства.

»Одне тіло й один дух, як ви і покликані в одній надії вашою о покликання; Один Господь, одна віра, одне хрещення; Один Бог і Отець всіх«. (Єфес. 4, 4—6).

»Єдин Бог і Отець всіх«. (Єфес. 4, 4—6.)

Єдність Церкви, крім того, полягає в згідному ісповіданні віри її членами та у взаємній християнській любові. Отже, перший обов'язок Церкви, за Апостолом — це: »старатись зберегти єдність духа в союзі миру«. (Єфес. 4, 3.)

Існування окремих, автокефальних Церков, що відрізняються місцем свого положення (осідком), церковним управлінням та мовою служби Божої, не порушує єдності Церкви, бо всі вони є членами Єдиного тіла — Вселенської Церкви, визнають одні і ті ж догмати, мають взаємне єднання в молитвах і таїнствах.

Як існування на землі окремих, самостійних церков не суперечить єдності Церкви, — так не суперечить єдності

Церкви і поділ її на земну і небесну, тому що Голова і одної і другої Церкви є один Ісус Христос і члени цих церков перебувають у взаємному єднанні. Засобами цього єднання є молитва, віра і любов. Вірюючі, що живуть на землі, звертаючись зі своїми молитвами до Бога, прикликають в той же час на поміч святих угодників, які будучи близькими до Бога, з любов'ю приймають наші молитви і своїми молитвами заступаються за нас перед Господом.

П: Чому Церква називається святою?

В: Тому, що вона освячена Божественним вченням Ісуса Христа, Його стражданнями і кров'ю. Ап. Павел каже: »Христос полюбив Церкву і Себе віддав за неї, щоб освятити її, очистивши купіллю водяною через слова; щоб показати її славною Церквою, яка не мала б плями чи пороку, чи чого такого, а щоб була свята і непорочна«. (Єфес. 5, 25–27.)

Церква є свята, а тому й кожен член її повинен провадити життя Богоугодне і святе.

П: Чому Церква зветься Соборною?

В: Соборною Церквою називається тому, що вона не обмежується ані місцем, ані часом, ані народом, а об'єднує в собі правдиво віруючих усіх місцевостей і країн, усіх часів і народів і розповсюджена по всьому світі. Підкреслюючи вселенський характер та перевагу новозавітної, Християнської Церкви над старозавітною, Апостол Павел каже: »Нема Елліна і Іudeя обрізання і необрізання, чужоземця і скифа, невільника і вільного, а все ѿ у всьому Христос«. (Колос. 3, 11.)

П: Чому Церква називається Апостольською?

В: Тому, що вона має ту саму віру, яку мали й проповідували Апостоли, і керується на землі священноначальниками, що їх поставили замість себе Апостоли, через преємство дарів Св. Духа і через священне рукоположення.

Називаючи Церкву Апостольською, Символ віри повчає нас твердо триматися вчення і передань Апостольських, ухилятися від такого вчення і таких вчителів, які не базуються на вченні Апостолів. Тому Ап. Павел і каже: »Отже, браття, стійте й додержуйте передань, яких ви навчилися чи то словом, чи листом нашим«. (2 Сол. 2, 15.) »Еретика чоловіка по першім і другім напомині уникай«. (Тит. 3, 10.) — закликає також Ап., наказуючи ухилятися від лжеучителів і еретиків.

П: Хто такі Апостоли?

В: Ученики Ісуса Христа, яких він послав у світ проповідувати своє вчення.

ДЕСЯТИЙ ЧЛЕН СИМВОЛА ВІРИ

П: Як читається десятий член Символа віри?

В: Визнаю одно хрещення на відпущення гріхів.

П: Про що говориться в цьому члені?

В: Про те, що ми визнаємо лише одно хрещення, таїнство, потрібне для того, щоб відродитися для духового життя.

П: Що таке таїнство?

В: Таїнство — це священнодійство, встановлене Самим Христом, через яке таємно й невидимо сходить на нас благодать Божа, тобто спасительна сила Божа.

П: Чому в Символі віри згадано лише про одне таїнство — Хрещення?

В: Тому, що таїнство хрещення уподоблюється дверям до Церкви Христової, а через те і до Царства Небесного, бо тільки охрещений може користуватися усіма спасительними засобами, які має св. Церква Христова хресним подвигом Спасителя..

П: Скільки усіх таїнств?

В: Сім: 1) Хрещення, 2) Миропомазання, 3) Причастя, 4) Покаяння, 5) Священство, 6) Шлюб і 7) Єлеосвячення.

ПРО ТАЇНСТВО ХРЕЩЕННЯ

П: В чому полягає таїнство Хрещення?

В: Таїнство Хрещення полягає в тому, що віруюча людина тричі занурюється в освячену воду з виголошенням слів: »Хрещається раб Божий або раба Божого (ім'я його, або її) во ім'я Отця Амінь, і Сина Амінь, і Святого Духа Амінь. При цьому благодать Духа Святого сходить на охрещеного, який вмирає для гріховного життя, а народжується від Духа Святого для духовного, святого.

П: Хто встановив таїнство Хрещення?

В: Таїнство Хрещення встановив Сам Господь наш Ісус Христос після воскресіння Свого, коли Він заповів Апостолам: »Ідіть же, навчайте всі народи, хрестячи їх во ім'я Отця, і Сина, Святого Духа«. (Мф. 28, 19.)

Апостоли, виконуючи заповідь Господа, хрестили усіх, що вірували в Нього — (Діян. 2, 38—41; 8, 12), а після передали цей наказ Господа преємникам свого служіння. Нині таїнство Хрещення виконується в Церкві над кожним, хто бажає прилучитися до неї й отримати вічне спасіння.

- П: Для чого при Хрещенні бувають хресні батьки (так звані куми)?
- В: Хресні батьки поручаються за віру хресника; якщо ж хресник — немовля, то зобов'язуються прищепити йому основи християнської віри, коли дитя підросте.
- Треба зауважити, що, як дорослі, так і немовлята, підпадають під первородний гріх, тому мають однакову потребу в очищенні від нього. Св. Апостоли доконували хрещення над цілими домами, тобто родинами, як напр. дім Корнилія, Лідії, Стефанів і др., а в цих родинах безперечно були і діти. (Діян. 16, 14—15. 30—33; 18, 8.)
- П: Для чого хресні батьки під час Хрещення тримають запалені свічки?
- В: В знак того, що християнська віра і святе хрещення просвічують душі християн.
- П: Для чого при хрещенні виголошується закликання?
- В: Для того, щоб відігнати від хрещеника дива, який від часу гріхопадіння перших людей, наших праобразів, отримав доступ до людей і деяку над ними владу, немов своїми поневоленими, але відганяється силою імені Христового, що прикликується з молитвою і вірою. Христос сказав: »Іменем Моїм виганятимуть бісів«. (Мф. 16, 17.)
- П: Для чого на хрещеника вдягають білий одяг?
- В: В знак чистоти душі і життя християнського, які він зобов'язаний берегти до другого приходу Христового.
- П: Для чого на хрещеника кладеться св. хрест?
- В: В знак того, що хрещеник може спастись вірою в Ісуса Христа, розп'ятого на хресті; крім того, хрест постійно нагадуватиме заповідь Христову; »Коли хто хоче йти за Мною, нехай одречеться від себе й візьме хрест свій та йде за Мною«. (Мф. 16, 24.)
- П: Навіщо у хрещеника постригають волосся?
- В: В знак того, що він повинен жертвувати для Господа всім і беззастережно у всьому підкорятися Св. Церкві.
- П: Чи можна хрестити людину вдруге?
- В: Ні, не можна. В Символі віри сказано: »Визнаю одно хрещення«. — Цим підкреслюється, що хрещення не повторюється, бо хрещення є духовне народження; народжується ж людина один раз; отже, і хреститись може вона лише один раз.

ПРО ТАЇНСТВО МИРОПОМАЗАННЯ

- П: В чому полягає таїнство миропомазання?
- В: В тому, що охрещений через помазання св. миром деяких частин тіла і виголошеннем слів: »Печать дара Духа

Святого», — отримує дари Св. Духа, зміцнюючі його в християнському житті.

Ап. Іоан каже: «І ви помазання маєте від Святого і знаєте все». (1 Ін. 2, 20.)

П: Які частини тіла помазуються?

В: Чоло, очі, ніздрі, уста, вуха, груди, руки й ноги.

П: Що знаменує помазання чола?

В: Освячення розуму й думок.

П: Що означає помазання очей, ушей, ніздрів і уст?

В: Освячення почувань.

П: Що означає помазання рук і ніг?

В: Освячення всіх діл і всієї поведінки християнина.

ПРО ТАЇНСТВО ПРИЧАСТЯ

П: В чому полягає таїнство св. Причастя?

В: В тому, що віруючий приймає у вигляді хліба саме Тіло Христове, а у вигляді вина — правдиву Кров Христову, і цим таємно з'єднується з Христом, стає вірним наслідником Царства Небесного.

П: Хто й коли встановив це таїнство?

В: Сам Господь Іисус Христос, напередодні Своїх хресних страждань, у Великий Четвер, коли Він (по доконанні старозавітної Пасхи), подякувавши Богу Отцю і прославивши Його за всі милості до роду людського, взяв хліб, благословив його, переламав і, подаючи ученикам, сказав: »Прийміть, споживайте, це єсть тіло Мое, що за вас ламається«; потім взяв чашу з вином, благословив ї, подаючи ученикам, сказав: »Пийте від неї всі: це єсть кров Моя Нового Заповіту, що за вас і за многих проливається на відпущення гріхів«. Запричастивши Апостолів, Господь сказав їм: »Оце чиніть на спомин про Мене«. (Мф. 26, 17–28; Мр. 14, 12–24; Лк. 22, 7–20; 1 Кор. 11, 23–25.)

По заповіді Господа Апостоли виконували це таїнство по всі дні: виконується воно і понині в Церкві Христовій і буде виконуватись до кінця віку. (Діян. 2, 42; 1 Кор. 11, 26.)

П: На якій Церковній службі виконується таїнство Причастя?

В: На літургії.

Літургія — це є громадська церковна служба Божа, на якій виконується таїнство Причастя. Ця служба вважається найважливішою поміж усіма службами церковними, як, напр., вечірня, утрена та інші.

П: Як часто належить причащатись?

В: До таїнства Причастя віруючий може приступати кілька разів на рік, обов'язково ж один раз — на рік.

П: Як належить підходити віруючим християнам до Св. Причастя?

- В: 1) Коли віруючий християнин підходить до Св. Причастя, він повинен передусім думки свої скерувати до Бога з вірою, що буде приймати в себе Самого Ісуса Христа;
- 2) він повинен стояти просто, склавши руки хрестом на грудях, сказати голосно свєтле ім'я;
- 3) прийнявши Св. Причастя поцілувати край чаші;
- 4) Після Причастя не повинен відходити з Церкви, доки не вислухає вдячних молитов до Господа.

П: Як належить приготовлятися до Св. Причастя?

В: Постом, молитвою, примиренням зо всіма і Таїнством Покаяння або сповідю.

ПРО ТАЇНСТВО ПОКАЯННЯ або СПОВІДЬ

П: В чому полягає Таїнство Покаяння?

В: В тому, що християнин, згрішивши після хрещення і відчувши скруху в содіяних гріхах, ісповідує, або відкриває всі свої гріхи перед священиком, щоб через нього одержати прощення їх від Самого Ісуса Христа. Це таїнство установив Господь після Свого воскресіння, коли, давши Св. Апостолам владу, сказав: »Прийміть Духа Святого. Кому одпустите гріхи — тим одпустяться; на кому зоставите — зостануться«. (Ін. 20, 22–23.)

Християнин, відчувши скруху у гріхах, при видимому виявленні прощення від священика, невидимо розрішається від гріхів Самим Христом. Пути цій дії він примирюється з Богом, Церквою і власним сумлінням, звільнюється від карі за гріхи та отримуючи надію на вічне спасіння.

П: Як належить приготовлятися до сповіді і як належить її виконувати?

В: До сповіді треба підготовляти себе молитвою, постом і повним примиренням зо всіма, а потім, підійшовши до священика, що стоїть при аналої, на якому лежить хрест і Євангелія, сказати молитву митаря: »Боже! Милостивий будь мені грішному« і почати зі скрухою сердечною ісповідувати свої гріхи відповідаючи приблизно на такі питання по змісту 10 Заповідей:

1. Чи молився Богу рано і ввечері? Чи любив Бога більше всього і чи надіявся на Нього більш, як на людей?

Чи не лінувався ходити до храму Божого і молитися Богу? Чи не займався ворожбіством або чародійством? Чи не нарікав на Бога під час слабости і в інших нещасних випадках?

2. Чи є в домі православні образи, чи носиш на собі св. хрест або образок і чи намагаєшся правдиво хреститись?

Чи не кривдив близьких словом, ділом, думкою і якщо кривдив, то як і. т. д.

Оповівши свої гріхи по 10 Заповідям, виявивши свій жаль за заподіяні гріхи і давши Господа обіцянку перед священиком моральної поправи, — належить вислухати повчення від духовного отця і, ставши на коліна, з найбільшою покорою, уважно вислухати розрішительну від гріхів молитву, яку читає священик.

П: Чи не вживає Церква ще якого засобу для очищення грішника?

В: Іноді, в разі потреби, вживає т. зв. епітимію (слово грецьке і значить заборона, зауваження, догана). Залежно від ступня гріху і морального стану чи моральної хворості грішника, — священик, як духовий лікар, — накладає на ісповідника деякі побожні вправи, як напр.: поклони, часте говіння, піст, молитва, подавання милостини, ходження на прощу, а за тяжкі гріхи-відлучення від причастя на довший час.

ПРО ТАЇНСТВО СВЯЩЕНСТВА

П: В чому полягає таїнство Священства?

В: В тому, що Духом Святим через архиєрейське рукоположення надається достойній людині владу і право виконувати таїнства та пасти стадо Христове, наставляючи його у вірі, побожності та добрих ділах. Це таїнство встановив Господь Ісус Христос, коли вибрав Св. Апостолів і дав їм владу вчити і доконувати таїнства. (Мф. 18, 18; 28, 19—20. Ін. 20, 22—23.)

Після Вознесіння на небо Він послав на Апостолів Св. Духа, Який і дав їм потрібну для апостольського служіння силу. (Діян. 1, 8; 2, 4.) Ставши вищими єпархами Церкви Христової, Апостоли, що керувались Духом Святым, встановили три ступені Священства: дияконський, пресвітерський і єпископський. (Діян. 6, 1—7; 14, 23; 1 Тим. 4, 14; 2 Тим. 2, 2; Тит. 1, 5—9.) З того часу і по нині, через єпископське рукоположення, Дух Святий поставляє Пастирів Церкви Христової. (Діян. 20, 28),

і це, за словами Спасителя, продовжуватиметься до кінця віку. (Мф. 28, 20.)

П: Яка різниця між ступенями Священства?

В: Диякон служить і допомагає священику, і єпископу при Службі Божій і при таїнствах; пресвітер, або священик, доконує таїнства в залежності від єпископа (крім таїнства священства); єпископ не тільки доконує таїнства, але має владу і іншим через рукоположення давати благодатний дар доконувати їх. Крім того, лише архиєрей може освячувати Св. Миро і Св. Антимінси.

ПРО ТАЇНСТВО ШЛЮБУ

П: В чому полягає таїнство шлюбу?

В: В тому, що наречений і наречена, бажаючи жити разом в любові і згоді, випрощають собі на це благословення від Бога, і тоді священик що вінчає їх від імені Самого Бога, благословляє подружній їх зв'язок, на подобу духовного зв'язку Христа з Церквою, і випрошує в Господа для них благодать чистого єднання для благословленного народження і християнського виховання дітей. Сам Бог освятив шлюбне єднання ще в раю, коли благословив перших людей Адама і Еву і сказав: »Плодіться і намножуйтесь і сповнюйте землю«. (Бит. 1, 28.)

В Новому Заповіті важливість таїнства шлюбу ствердив Господь Ісус Христос, коли Своєю особистою присутністю вшанував і поблагословив шлюб у Кані Галілейській. (Ін. 2, 1–11.)

Ап. Павел називає християнський шлюб тайною великою: »Taємниця ця, велика, я ж кажу щодо Христа їй до Церкви«. (Єфес. 5, 31–32.)

П: На знак чого нареченому і нареченій даються до рук свічки?

В: В знак радості і надії на те, що, по милосердю Божому, їх життя буде радісне і світле.

П: На знак чого даються їм обручки?

В: На знак нерозривності їх шлюбного єднання.

П: Що найважливіше в таїнстві шлюбу?

В: Триразове благословення їх священиком, який при тому каже: »Господи Боже наш, славою і честю вінчай їх«. В цю хвилину Сам Господь з'єднує їх, благословляє, освячує і стверджує їх подружній зв'язок.

П: Що означає триразове пиття вина з однієї чаші?

В: Те, що обвінчані зв'язані назавжди і повинні мати все спільне; бажання, наміри, радість і горе.

П: Що означає триразове обходження довкола аналою, на якому лежить св. хрест і Євангелія?

В: Духовну радість, а водночас і нерозривність шлюбного єднання та постійну готовість слідувати за Законом Божим, написаним в Св. Євангелії.

ПРО ТАЇНСТВО ЄЛЕООСВЯЧЕННЯ (МАСЛОСВЯТТЯ)

П: Що називається Єлеоосвяченням?

В: Єлеоосвяченням називається таїнство, в якому, при по-мазанні тіла освяченим єлеєм, приликується на хворого благодать Божа, що сцілє його душевну й тілесну неміч. Св. Апостоли, як каже Св. Марк., проповідуючи вчення Христове, »багато недужих намащували оливою, і вони одужували«. (Мр. 6, 13.)

Це таїнство Апостоли передали священнослужителям церкви, що видно зі слідуючих слів Ап. Іакова; »Незадужас хто між вами? Нехай прикліче пресвітерів церковних і нехай помоляться над ним, помазавши його оливою в ім'я Господнє. І молитва віри сцілить недужого, і Господь підведе його, і якщо гріхи вчинив, відпustяться йому«. (Іак. 5, 14–15.)

П: Скільки разів і в яких випадках можна доконувати таїнство Єлеоосвячення?

В: Таїнство Єлеоосвячення можна доконувати декілька разів. Належить доконувати його не лише перед смертю, а й на початку slabування, щоб Бог дарував відпущення гріхів та сцілення від slabости.

П: Що становить видиму сторону таїнства Єлеоосвячення?

В: Видиму сторону таїнства Єлеоосвячення становлять:

- семиразове помазання освяченим єлеєм частин тіла хворого (чола, ніздрів, щоків, уст, грудей і рук), що попереджується семиразовим читанням Апостола, Євангелія, Єктенії і молитви про сцілення недужого та прощення йому гріхів;
- молитва віри, що читається священиком при помазанні хворого;

в) возложення на голову хворого Євангелії письменами донизу, читання розрішительної від гріхів молитви.

П: Як інакше ще називають таїнство Єлеоосвячення?

В: Соборування.

П: Чому?

В: Тому, що, поперше, для доконування його збирається сім священиків (хоч може доконати його і один священик); подруге, при цьому до хворого збираються

звичайні його рідні і знайомі, щоб помолитися за ви-
дужання хворого.

П: Що ще, окрім освяченого єлею, вживається при таїнстві
Єлеосвячення?

В: Зерна пшениці, насипані до якогонебудь посуду — в знак
одужання хворого, сім помазків, обвинутих чистим куском
полотна, папером чи ваткою, якими помазується хворого,
і сім свічок — на знак семи дарів Св. Духа. Окрім того
в єлей вливається червоне вино подібно до приточного
милосердного самаряніна, який вилив масло і вино на
поранену розбійниками людину. (Лк. 10, 30–34.) Хво-
рому і всім присутнім даються до рук запалені свічки
на знак широї молитви до Господа.

11 і 12 ЧЛЕНИ СИМВОЛА ВІРИ

П: Як читається одинадцятий член Символа віри?

В: Чекаю воскресіння мертвих.

П: Про що говориться в цьому члені?

В: Про воскресіння мертвих, а саме про те, що душі по-
мерлих людей усіх часів і усіх народів колись знову
з'єднаються зі своїми тілами, люди повстануть із могил
і будуть вічно жити, праведники в раю, а грішники —
в пеклі.

Це стверджується словами Христа: »Бо настає час, коли
всі, що у гробах, почують голос Сина Божого і вийдуть
ті, що чинили добро, у воскресіння життя, а ті, що
чинили зло, у воскресіння суда«. (Ін. 5, 28–29.)

П: В якому стані перебувають душі спочилих до загального
воскресіння і чи можна їм допомагати?

В: Душі праведних перебувають у спокої і передчутті бла-
женства, а душі грішників в нespокой і передчутті мук.
Спочилим можна допомагати молитвами за них, милос-
тynями і заупокiйними Богослуженнями.

П: Коли буде воскресіння мертвих?

В: При кінці цього видимого світу.

П: Як читається дванадцятий член Символа віри?

В: І життя будучого віку. Амінь.

П: Про що говориться в цьому члені?

В: Про вічне життя, що настане після загального суда
Христового.

П: Яке буде це життя?

В: Для праведників радісне і блаженне, для грішників —
невимовно тяжке.

»І підуть ці (себто грішники) на муку вічну, а праведники на життя вічне. (Мф. 25, 46.)

П: Яким словом закінчується Символ віри і що значить це слово?

В: Символ віри закінчується словом »Амінь«, що значить істино. Кажучи це слово після Символа віри, ми цим засвідчуємо, що все, виложене в ньому, є безперечна і незмінна правда.

ПРО ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ БОЖИХ

П: Що потрібно людині ще, окрім віри і молитви, для одержання вічного спасіння?

В: Любов до Бога і близького.

П: В чому полягає любов до Бога?

В: В бажанні осягнути блаженне єднання з Ним через додержання Заповідей Його. »Коли хто любить Мене, слово Мсе держатиме«. (Ін. 14, 23.)

Ап. Іоан каже: »Бо це єсть любов Божа, щоб ми додержували заповідей Його«. (Іоанн, 5, 3.)

П: В чому полягає любов до близького?

В: В тому, що християнин не тільки не бажає і не робить зла іншим людям, але завжди щиро бажає їм всякої добра і чинить його.

П: Як навчитися любові до Бога і до близького?

В: Чрез 10 Заповідей Божих.

П: Що є заповідь?

В: Заповідь — це наказ, повеління, вимога.

П: Хто, коли і кому дав 10 заповідей?

В: Десять заповідей дав Господь Бог через Пророка Мойсея народові Ізраїльському в п'ятдесятій день по виході ізраїльтян із Єгипту, в пустині, біля гори Синаю, при сильному громі, блискавицях і трубному звуці. Заповіді, по повелінню Божому, були записані Пр. Мойсеєм на двох скрижалях, або кам'яних таблицях. Сталася ця подія приблизно коло 1600 р. до Різдва Христового.

П: Чому десять заповідей були записані на двох скрижалях?

В: Тому, що на обох скрижалях наказується Господом два роди любові: в перших четырех заповідях, уміщених на першій скрижалі, говориться про любов і обов'язки до Бога, а в останніх шести заповідях, уміщених на другій скрижалі, говориться про любов і обов'язки до близького.

П: Чи можна догодити Богу і отримати спасіння без виконання цих заповідей?

В: Без виконання цих заповідей не можна догодити Богу і отримати спасіння.

ПЕРША ЗАПОВІДЬ

П: Що Бог приказує першою заповідю?

В: **»Я Господь Бог Твій, і нехай не буде в тебе інших богів, окрім Мене«.**

Цією заповіддю Господь наказує визнавати й шанувати Бога одного, тобто вірити в Нього, надіятися на Нього, любити, підкорятися Його святій волі, молитися Йому і не мати ніяких інших богів, окрім Його.

П: Що належить робити, щоб пізнати Бога?

В: Старанно слухати слово Боже у Церкві, читати Св. Письмо й так розуміти його, як вчать Св. Отці Церкви та вчителі духовні, слухати або читати інші духовні книжки, дозволені Православною Церквою.

П: Що належить робити, щоб зміцнитися у вірі і любові до Бога?

В: Належить твердо ісповідувати віру в Бога, широко молитися в Церкві і вдома, провадити побожне життя і оберігати, в міру можливості, від гріхів своє сумління.

П: Хто грішає проти першої заповіді?

В: Проти першої заповіді грішать:

а) безбожники, яких Псаломпівець і цар Давид справедливо називає безумними, бо вони, бажаючи позбавитися страху перед судом Божим, «кажуть в серці своїм — Бога немає» (Пс. 13, 1), тобто противно розумові заперечують існування Боже;

б) недовірки, що признаючи існування Бога, не вірють Його Провидінню й Об'явленню та не визнають Господа Ісуса Христа — Сином Божим;

в) многобожники, що замість істиного Бога, визнають, багато неправдивих богів, як, напр., погани, не просвічені ще світом науки Христової;

г) єретики, що до вчення віри домішують свої міркування, противні Божественній істині, і викривляють саме вчення віри.

Так, напр., єретики: Арій, Несторій і Євтихій — неправдиво вчили про Ісуса Христа, Македоній неправдиво вчив про Духа Св. і інші. Єретики вперто трималися свого ложного вчення навіть після того, як вони сами і їх вчення були засуджені Церквою на Вселенських Соборах.

д) сектанти, напр., штундисти, п'ятидесятники та інші, що, відпавши від Св. Православної Церкви, неправдиво і злобно критикують її вчення;

е) сүєвірники, що, нехтуючи правдивою вірою, сліпо вірять малозначучим речам, ріжним прикметам та усякого роду ворожбітству.

ДРУГА ЗАПОВІДЬ

П: Що забороняє друга заповідь?

В: »Не роби собі ідола, ані якої подоби до того, що на небесах угорі, і що на землі і внизу, і що у воді і під землею, не поклоняйся їм і не служи їм«.

Друга заповідь забороняє поклонятися ідолам, як це роблять погани. Ми, християни, не поклоняємося ідолам, але натомість серед нас панує ідолопоклонство таємне — це наші страсти, пороки і гріхи, які панують над нашою душою до тієї міри, що ми забуваємо про Бога і його заповіді, а страсти і пороки стають нашими ідолами, яким ми і служимо замість істинного Бога. Гріхи, які забороняються другою заповіддю, є такі; користолюбство, обжирство, гордість і лицемірство.

П: Чи не суперечить цій заповіді те, що ми, православні християни, шануємо і поклоняємося св. образам?

В: Ні, не суперечить, бо, молячись перед образами, ми поклоняємося не дереву і фарбам, а змальованим на них Богу або святым Його і возносимось розумом і серцем від образа до первообраза.

Ще в Старому Заповіті, по велінню Божому, в Скинії були зображення Херувимів із золота, над ковчегом заповіту і виткані на заслоні, що відділяла святе — Святих від Святилища. (Ісх. 25, 18—22; 26, 1—37.)

ТРЕТЬЯ ЗАПОВІДЬ

П: Що Бог забороняє третьою заповіддю?

»Не згадуй імені Господа Бога твого надаремно«.

В: Цією заповіддю Господь забороняє вживати ім'я Боже тоді, коли немає в цьому потреби: в жартах, в нустих размовах, в божбі без потреби, »Слово ваше нехай буде: так; так; ні, ні, а що більше цього, те від лукавого«. (Мф. 5, 37), а досбільво в неправдивому свідченні під присягою, що становить тяжкий гріх перед Г. Богом. Винний у цьому закликає на себе прокляття Боже. *)

*) а) Присяга є допустима тільки в справах важливих перед судом; присяга обов'язує також вояків та державних урядовців.

б) В книзі Еккесезіаста читаємо: »Як обречешся обітом перед Богом, то не гайсь його сповінні«. |Екл. 5, 3.]

П: Що це є клятва?

В: Урочиста обітниця в якій небудь дуже важливій справі, дана перед Богом; клятва, або присяга — повинна бути суворо дотримана.

П: Коли ж можна і належить прикладати ім'я Боже?

В: Ім'я Боже можна і належить прикладати, коли молимося, коли починаємо й кінчаемо пожиточне й добре діло, коли провадимо побожні розмови, коли на вимогу суда складаємо присягу, але зажді належить вживати ім'я Боже зі страхом і побожністю.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ

П: Що наказує Бог четвертою заповіддю?

»Пам'ятай день суботній, щоб святкувати його, шість днів працюй і пороби всі діла твої, а день сьомий — Господеві Богу Твойому«.

В: Четвертою заповіддю Бог наказує працювати шість днів на тиждень і виконувати в них всі діла, до яких хто покликаний. Четверта заповідь засуджує тих людей, що ці дні проводять в бездіяльності. Приклад трудолюбства подають нам усі святі, починаючи від Св. Апостолів. (1 Кор. 4, 12; 2 Сол. 3, 8—10.)

Сьомий же день, суботний, святкувати, тобто присвятити його на службу Богу.

Властиво суботу святкували в старозавітні часи, а від часу преславного Воскресіння Христового, всі християни, замість суботи, почали святкувати день Воскресіння Христового — неділю. В Старозавітній Церкві в поняття »субота« входили й інші свята та пости, напр.: Свято Пасхи, П'ятидесятниці, Кущів, день очищення та інші. Так само й Християнська Церква встановляє й береже, окрім недільного дня, й інші свята на славу Божу, в честь Пресвятої Богородиці та Святих. Найбільші християнські свята встановлені на спогад про найважливіші події із життя на землі Сина Божого і Його Пречистої Матері.

Пасха, або Великдень — Свято Воскресіння Христового є свято зі свят — початок вічного життя і блаженства.

Дванадесяті свята в порядку Церковного року такі:

1. Різдво Пресвятої Богородиці 8 вересня *)

2. Введення до Храму Пресвятої

Богородиці

21 листопада

3. Різдво Христове

25 грудня

*) Всі дати подані за старим стилем.

4. Хрещення, або Богоявлення		
Господнє	6 січня	
5. Стрітення Господнє	2 лютого	
6. Благовіщення Пресвятої Богородиці	25 березня	
7. Вхід Господень до Єрусалиму — за тиждень до Пасхи		
8. Вознесіння Господнє на небо — в 40 день після Пасхи		
9. Свято П'ятидесятниці — в пам'ять зіслання Св. Духа на Апостолів і в славу Св. Трой- ці		— в 50 день після Пасхи
10. Преображення Господнє	6 серпня	
11. Успіння Пресвятої Богородиці	15 серпня	
12. Воздвиження Хреста Господнього, знайденого царицею Єленою	14 вересня	

Крім цих свят, ми повинні відзначити ще й інші свята, встановлені Св. Православною Церквою.

П: Як належить проводити свята?

В: Відвідувати Храм Божий для слухання Божественної служби, щиріше й довше, ніж в будні, молитися Богу вдома, читати Слово Боже та інші побожні книжки, офірувати щонебудь на храм, виконувати діла християнського милосердя, тобто допомагати бідним, відвідувати хворих та ув'язнених і добром словом потешати сумуючих, наслідуючи приклад Св. Апостолів і перших християн. (Діян. 3, 1–8; 1 Кор. 16, 1–3.)

П: Хто є порушником свят?

В: Порушником свят є ті християни, які хоч припиняють у ці дні щоденні турботи, працю, але провадять їх в забавах і розвагах, не думаючи про служіння Господу.

П: Коли та яку роботу дозволяється виконувати в дні святочні та воскресні?

В: Коли на це є доконечна потреба, напр.: доглянути хворого, зробити домовину, викопати могилу для спочилого, нагодувати худобу, допомогти в наглих випадках тощо.

П: Шо ще наказує ця заповідь?

В: Додержувати пости.

П: Які є головні пости, встановлені Св. Правосланою Церквою?

В: а) Великий піст, або св. Чотиридесятниця. Сам Спаситель дав нам приклад такого посту, коли перед виходом на служіння роду людському віддалився в пустелю і постив там 40 днів і ночей.

Великий піст, що упереджує свято Воскресіння Христового, веде свій початок від апостольських часів.

- б) Різдвяний піст, або Пилипівка, що триває від 15 листопада, до 25 грудня — свята Різдва Христового.
- в) Успенський піст, або Спасівка, — в честь Успіння Пресвятої Богородиці. Він триває від 1 до 15 серпня.
- г) Петрів піст, або Петрівка; він починається за тиждень після Тройці і триває до 29 червня — до дня св. Апостолів Петра і Павла.

Крім того, є ще одноденні пости, а саме:

- а) Воздвиження Чесного і Животворчого Хреста Господнього (14 вересня);
- б) Усікновення Глави св. Іоана Предтечі 29 серпня);
- в) навечір'я Водохреща (5 січня);
- г) середа кожного тижня (в пам'ять предання І. Христа на страждання);
- д) п'ятниця (в пам'ять самих страждань і смерті Ісуса Христа).

П: Як належить проводити пости?

В: Не вживати скромної їжі, а пісну ю жу споживати помірковано і в означений час. Залишити всі погані звички і нахили та перемогти їх добрими ділами; старанно відвідувати Св. Храм, посилити молитву вдома і, врешті, очистити свою душу від гріхів сповідлю й каяттям та освятити її причастям Св. Тіла й Крові Христової.

П'ЯТА ЗАПОВІДЬ

П: Що наказує Бог п'ятою заповіддю:

»Шануй батька та матір свою, щоб добре тобі було та щоб довголітнім був ти на землі.

В: Шанувати батьків та слухати їх, допомагати їм у праці, годувати її доглядати їх під час недуги і в старості та молитися за них Богу як при житті, так і по смерті їх. Треба запам'ятати, що каже Премудрий:

»Благословення батьківське зміцнює domi дітей. (Сирах 3, 9.)

Так, напр., Ной благословив своїх дітей Сима та Іафета за пошану до нього, а натомість прокляв Хама. (Бт. 9, 26—27.)

»Перед сивим волосом уставати мусиш і шанувати лицє старого.« (Лев. 19, 32.)

П: Кого ще, окрім батьків, належить шанувати за цією заповіддю?

В: Всіх тих, хто в різних відношеннях заступає нам батьків, напр.: пастирів і духовників своїх, що моляться за нас

Господу, вчителів наших, начальників, та всіх тих, що боронять нас від насильства й утиску, старших віком.

П: Чим Господь Бог нагородить усіх тих, що виконують п'яту заповідь?

В: Щасливим і довгим життям на землі.

ШОСТА ЗАПОВІДЬ

П: Що забороняє Бог шостою заповіддю?

»Не вбивай«.

В: Шостою заповіддю Бог забороняє вбивство близького, незалежно від засобів та мети вбивства; забороняє допомагати вбивці чи то наказом, чи то порадою, та приховувати його. Ця ж заповідь забороняє й самогубство, а також скорочування життя собі через нестриманість та пороки.

Життя не належить нам, як власність: воно належить Богу; життя — це дар Божий.

Отже той, хто позбавляє себе життя, повстає не лише проти себе, а й проти Бога. Через це Церква позбавляє самогубців християнського похорону й молитви.

Ця заповідь забороняє не лише вбивство. Вона також забороняє шкодити близькому словом або ділом, гніватися чи ненавидіти його. Навпаки, вона наказує допомагати близькім, прислужувати хворим, втішати зачмучених, до всіх ставитися лагдіно, з любов'ю дарувати кривди й для всіх чинити добро.

Християнин завжди повинен керуватися заповітом Св. Апостола Павла:

»Не дай себе перемогти злому, але перемагай зло добром. (Римл. 12, 21.)

Однак шоста заповідь не забороняє карати злочинця смертю та вбивати ворога на війні. Злочинця позбавляють життя для того, щоб припинити ще більше зло, а на війні ворога з необхідності вбивають для того, щоб захистити від нього державу й народ.

СЬОМА ЗАПОВІДЬ

П: Що забороняє Бог сьомою заповіддю?

»Не чини перелюбства«.

В: Цією заповіддю Бог забороняє чоловікові й жінці порушувати подружню вірність і любов, тобто чоловікові залишати свою жінку й жити з іншою жінкою, а жінці — залишати свого чоловіка тайти до іншого.

За думкою цієї заповіді, неодружені також мусять зберігати свою непорочність і чистоту.

- П: Чого належить уникати згідно з цією заповіддю?
- В: Непристійних і брудних слів та розмов, соромицької лайки, спокусливих забав та видовищ, читання порнографічної літератури, злого товариства, нескромних танців та одягу, також пияцтва, що приводить лише до всього злого.
- П: Що належить чинити, щоб не порушити цієї заповіді й зберегти чесноту чистоти?
- В: Усім подружжям належить зберігати подружню вірність і чистоту любові: »Чоловіки, любіть своїх жінок, як і Христос полюбив Церкву, і Себе віддав за неї. (Єфес. 5, 25.)
- »Жінки нехай коряться своїм чоловікам, як Господевій. (Єфес. 5, 22.)
- Неодруженим треба боротися із спокусами провадити чеснотливе життя. Щоб легше було виконувати це як одруженим, так і неодруженим, належить частіше приступати до Св. Таїнств Сповіді й Причастя, молитись у спокусах і сумлінно працювати: »Пильнуйте і моліться, щоб не впасті у спокусу: бо дух бадьорий, та тіло немощне. (Мр. 14, 38.)

ВОСЬМА ЗАПОВІДЬ

- П: Що забороняє Бог восьмою заповіддю?
- »**Не крадь?**
- В: Восьмою заповіддю забороняється взагалі злодійство, в тому числі привласнення чого небудь, принадлежного іншим, шляхом насильства, хитрощів, таємного обману, таємного шахрайства або навіть вбивства.
- П: Хто грішить проти цієї заповіді?
- В: Проти цієї заповіді грішить той, хто матеріально кривдить близького; краде або нищить чужу власність, затримує знайдені або позичені речі, обдурує при торгівлі або при праці, позичає гроші на великі відсотки або в будьякий інший спосіб займається лихвою. Багатство, здобуте чужою кривдою, не дає ані щастя, ані користі.
- П: Яким належить бути, щоб не погрішити проти цієї заповіді?
- В: Треба бути людиною чесною, трудолюбивою, безкорисною, милосердною, правдивою, на жодну хвилину не забувати, що: »Ні злодії, ні користолюбці, ні п'яниці, ні лихослови, ні хижаки - царства Божого не осягнуть«. (1 Кор. 6, 10.)

ДЕВ'ЯТА ЗАПОВІДЬ

П: Що забороняє Бог дев'ятою заповіддю?

»Не подавай на близьнього твого свідчення неправдивого«.

В: Дев'ятою заповіддю Бог забороняє неправдиве свідчення проти будького на суді, неправдиві донесення, наклепи, сплітки, навмисно злісне тлумачення чужих вчинків та слів тощо.

»Не судіть, щоб і вас не судили. (Мф. 7, 1.)

П: Як уникнути гріхів проти цієї заповіді?

В: Щоб уникнути гріхів проти цієї заповіді, належить наслідувати Самого Господа Ісуса Христа, Який сам Істина і в устах Якого не було неправди. (Ін. 14, 6; 1 Петр. 2, 22), той же, хто говорить неправду, наслідує батька лжи — диявола. (Ін. 8, 44.)

Крім того, треба стримувати язика від зайвого говорення. Взагалі ж треба пам'ятати, що висловлення неправди є не тільки гріх, але й ознака поганої вдачі і боягузтва людини. Коли ж хто впав у цей гріх, то мусить якнайкорінніше наклепи відкликати і кривду заподіяну направити.

ДЕСЯТА ЗАПОВІДЬ

П: Що забороняє десята заповідь?

»Не пожадай жони друга твого, не пожадай дому близьнього твого, ні слуги його, ні поля його, ні служниці його, ні вола його, ні осла його, ні всякого скоту його, ні всього, що є у близьнього твого«.

В: Десята заповідь забороняє бажання, суперечні любові до близьнього; забороняє не лише погані вчинки, але й думки та бажання.

Взагалі ця заповідь забороняє бажати чого небудь із того, що є в близьнього; отже, забороняє і заздрість та зв'язану з нею недоброзичливість.

Слова »не пожадай жони друга твого« засуджують похітливі думки й побажання і навіть внутрішнє прелюбодійство. Слова »не пожадай дому близьнього твого, ні слуги його... — засуджують користолюбні і властолюбні думки й побажання.

П: Що потрібно для додержання цієї заповіді?

В: Для додержання цієї заповіді потрібно берегти чистоту й непорочність свого серця та бути завжди задоволеним і вдячним за все те, що дає Господь.

П: Чи десять заповідей, дані Господом Ізраїльському народові в Старому Заповіті, зобов'язують і нас, християн?

В: Так, крім святкування суботи, Господь наказує берегти ці заповіді, щоб отримати вічне життя. Ці заповіді треба добре знати кожному християнинові й по них перевіряти кожний день свого життя.

»Хто має заповіді Мої і держить їх, той любить Мене.« (Ін. 14, 21.)

ПРО ЗАПОВІДІ БЛАЖЕНСТВА

П: Крім десяти заповідей, даних Господом на горі Сінаї, які ще заповіді зобов'язують православного християнина, щоб утвердитися в надії спасіння і блаженства, тобто осягнути Царство Небесне?

В: Крім цих десяти заповідей, кожного християнина зобов'язують ще дев'ять заповідей блаженства, в яких вказується самий вірний і самий надійний шлях до Царства Небесною.

Як оповідає святий євангелист Матфій, одного разу, коли багато людей обступило Христа, Він зійшов на гору, і, відкривши уста Свої, почав вчити, кажучи;

1. Блаженні вбогії духом, бо їх є Царство Небесне

Це значить, що щасливі ті вбогії духом, які переконалися, щовсе, належне їм — є дар Божий і що без Божої допомоги нічого доброго вони зробити не можуть

Вбогими духом можуть бути й матеріально багаті люди, якщо вони переконані, що видиме багатство — тлінне, скороминуле й не замінює благ духовних.

Не раз говорячи про багатство, Господь засуджує не саме багатство, а пристрасть до нього, невміння використати його для блага близьких та спасіння своєї душі.

Господь каже; »І що поможе чоловікові, коли він цілий світ пригорне до себе, а душу свою занапастить?« (Мф. 16, 26.)

Вбогі духом матимуть нагороду: на землі — душевний спокій, спокій сумління; в будучому житті — Царство Небесне, або участь у вічному блаженстві.

Приклад; Авраам і Іов були багаті, але багатство не перешкодило їм бути праведниками, бо вони вживали його для подорожників, хворих і вбогих. (Бут. 18, 2—8; Іова 29, 15—16.)

2. Блаженні ті, що плачуть, бо вони втішаться

Тобто блаженні ті, що відчувають скорботу і скруху сердечну над своїми гріхами. Ще в земному житті ті, що плачуть над своїми гріхами, будуть нагороджені про-

щеннюм гріхів і спокоєм сумління, а в житті будучому — вічною радістю і втіхою. (Ісаї 35, 10.)

Приклад: Тяжко оплакував свої гріхи цар і пророк Давид, кожної ночі омиваючи слезами ложе своє. (Пс. 6, 7.) Оплакував гірко трохразове відречення від Христа Св. Апостол Петр; також через слізози покаяння отримала прощення гріхів своїх жінка — грішниця. (Мф. 26, 75; Лк. 7, 37—38.)

3. Блаженні тихії, бо вони осягнуть землю

Християнин повинен бути смиренним, тихим, нікого не гнівить й ні на кого не гніватись, не бути зарозмілим і не гордитися.

Нагорода за смирення — вічне блаженство.

Приклад: цар Давид терпеливо зносив кривди, образи і переслідування; терпів від свого сина Авесалома, терпів від Семея, який злословив його і навіть обкидав камінням. (2 Царств. 16, 5—3.)

Найвищий взірець смирення дав Господь Інсус Христос, Який сказав про Себе; »Я тихий і смирений серцем«. (Мф. 11, 29.)

Коли їudeї побивали камінням Архидиякона Степана, то він, подібно Спасителю, молився за вбивців своїх. (Діян. 7, 59—60.)

4. Блаженні голодні і жадні на правду, бо вони наситяться

Під поняттям »правда« треба розуміти тут все те, що діється по заповідях Божих. Християни, що чинять добро і в той же час відчувають жадобу правди Божої, наситяться вічними благами в будучому житті: »Вдоволений буду, коли покажеться мені слава Твоя«. (Пс. 16, 15.)

Приклад: Найбільш голодними і спрагненими на правду були всі ті люди, що, увірувавши в І. Христа, слідом пішли за Ним, з жадобою слухаючи кожне Його слово. Всі вони наситились і увійшли в Царство Боже.

5. Блаженні милостивій, бо вони помилувані будуть

Милостивій — це ті люди, що чуйно ставляться до страждання й бід близжніх і поспішають допомогти їм, пам'ятуючи заповідь Спасителя: »Тим то будьте милосердні, як Отець ваш милосердний«. (Лк. 6, 36.)

За діла милосердя Господь обіцяє милостивим помилування на Страшному Суді і вічне блаженство.

Приклад: Сам Христос чинив діла милосердя і особливо був милосердним до грішників. Християни перших віків з радістю творили те ж. Милостивими були Св. Миколай Чуд., Філарет Милостивий та інші. Найкращий приклад милосердя подає притча Христова про Милосердного Самаряніна. (Лк. 10, 25–37.)

6. Блаженні чисті серцем, бо вони Бога уздрять

Під »чистими серцем« належить розуміти тих людей, дії, думки й наміри яких — чисті, безкорисні, правдиві і не мають в собі нічого лукавого.

Щоб стати чистими серцем, треба пильнувати себе, відкидати від серця всяку нечистоту, зокрема злі бажання й думки, поборювати пристрасті, зберігаючи в серці пам'ять, віру і любов до Господа Ісуса Христа.

Чисті серцем Бога побачать.

Приклад: З усіх земнородних одна Пречиста Діва Марія найбільше наблизилась до чистоти серця. Чистими серцем були: Св. Пророк і Предтеча Іоан Хреститель — проповідник покаяння, і борець за правду, суворий дівственик, Св. Арх. Степан і багато інших св. подвижників.

7. Блаженні миротворці, бо вони синами Божими називаються

Бути миротворцем — це значить піклуватись про мир зі всіма і між всіма, бути готовими завжди поступитися на випадок якої незгоди. »Коли можна, якщо це від вас залежить, будьте в мирі з усіма людьми.« (Рим. 12, 18.) І за цей подвиг обіцяється благодатне ім'я синів Божих. Багато прикладів миротворення і миролюбності дають нам Св. Угодники Божі своїм життям.

8. Блаженні гонимі за правду, бо їх є Царство Небесне

Ця заповідь вимагає від християнина мужності й терпіння в усіх нещастиях і переслідуваннях за правду й істину. Заохочуючи християн до мужнього й терпеливого перенесення скорботи, Господь наш Ісус Христос каже: »І хто витерпить до кінця, той спасеться.« (Мф. 24, 13.)

За ці дочасні скорботи й переслідування всі гонимі за правду одержать від Господа винагороду — Царство Небесне.

Приклад: За — правду були переслідувані Св. Пророки, Св. Іоан Предтеча, св. Апостоли, Св. Угодники Божі, Сам Ісус Христос, Якого ненавиділи цдеї.

9. Блаженні ви, коли вас ганьбуватимуть і гнатимуть та розпускатимуть про вас усяку лиху славу неправдиво Мене ради.

Основна думка цієї заповіді така: блаженні ті, що терпеливо, мужньо й радісно приймають і переносять кривди, образи, гоніння, всякі переслідування, навіть смерть за Христа і за істину Православну віру.

Всім, що страждають за Христа, всім мученикам — Спаситель обіцяє велику винагороду на небесах.

Приклад: В перші віки християнства особливо багато було прикладів мучеництва за Христа як від цдеїв, так і від поган; не бракує цих мучеників і в наші лукаві безбожні часи.

ЦЕРКОВНІ ЗАПОВІДІ

1. Святкуй недільні і святочні дні, ходи до Церкви в ці дні і побожно та уважно слухай богослужіння.
2. Додержай установлених Св. Церквою постів. Сповідайся і причащайся бодай одни раз на рік.
3. Слухай своїх духовних пастирів і молись за них.
4. Уникай єднання з еретиками і сектантами, а особливо з безбожниками.

СІМ ДАРИВ ДУХА СВЯТОГО:

Премудрість. Розум. Добра рада. Сила. Знання. Побожність. Страх Божий.

ДЕВ'ЯТЬ ПЛОДІВ ДУХА СВЯТОГО:

Любов. Радість. Мир. Довготерпіння. Благость (доброта). Милосердя. Віра. Смирення. Повздерливість (стриманість).

БОЖЕСЬКІ АБО БОГОСЛОВСЬКІ ЧЕСНОТИ:

Віра. Надія. Любов.

ГОЛОВНІ ДОБРІ ДІЛА:

Молитва. Піст. Милостиня.

ДЕВ'ЯТЬ БЛАЖЕНСТВ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ

Духовна вбогість. Плач за гріхи. Кротость. Бажання правди. Милосердя. Чистота сердечна. Мир з близкими. Терпіння за правду. Наруги і гоніння за Христа.

ДІЛА МИЛОСЕРДЯ ДЛЯ ДУШІ

Грішника — направити. Незнайочого — навчити. В сумнів впадаючому — добру раду дати. Молитви до Гос-

пола за живих і померлих. Засмученого — потішити. Терпеливо зносити неправду. Кривдячим нас — прощати.

ДІЛА МИЛОСЕРДЯ ДЛЯ ТІЛА

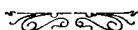
Голодного — нагодувати. Спрагненого — напоїти. Нагого - одягнути. Подорожнього — в дім прийняти. Хворому — допомогти. Ув'язненого - відвідати. Померлого — поховати.

СІМ ГРИХІВ СМЕРТНИХ ТА ПРОТИЛЕЖНІ ЇМ ЧЕСНОТИ

Гордість — покора.
Скупість — щедрість.
Нечистота — чистота.
Ненависть — любов.
Обжирство — стриманість
П'янство — тверезість.
Гнів — лагідність.
Лінивство — трудолюбність.

ОСТАННІЙ УДІЛ ЛЮДИНИ.

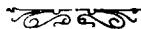
Смерть. Суд Божий. Пекло. Царство Небесне.

3 MICT

Передмова		ст.	5
Вступ			6
Про Віру			7
" Церкву			8
" Св. Тройцю			8
" Молитву			8
" Молитву Господню			9
" Символ Віри			13
" перший член Символа Віри			14
" другий "	"		15
" третій "	"		16
" четвертий "	"		17
" п'ятий "	"		17
" шостий "	"		18
" сьомий "	"		18
" восьмий "	"		19
" дев'ятий "	"		20
" десятий "	"		22
" таїнство хрещення			22
" " Миропомазання			23
" " Причастя			24
" " Покаяння або Сповідь			25
" " Священства			26
" " Шлюбу			27
" " Слеосвячення (Маслосвяття)			28
" Одинадцятий і дванадцятий члени Символа Віри			29
" десять Заповідей Божу			30
" першу Заповідь Божу			31
" другу "	"		32
" третю "	"		32
" четверту "	"		33
" п'яту "	"		35
" шосту "	"		36
" сьому "	"		36
" восьму "	"		37
" дев'яту "	"		38

“ десяту ”	38
Заповіді Блаженства	39
Церковні Заповіді	42
Сім Дарів Духа Святого	42
Дев'ять Плодів Духа Святого	42
Божеські або богословські Чесноти	42
Головні добрі діла	42
Дев'ять Блаженств Євангельських	42
Діла миосердя для душі	42
Діла милосердя для тіла	43
Сім гріхів смертних та протилежні їм чесноти	43
Останній уділ людини	43

80.^н
ЦІНА 6 Н.М.